ดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย ในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

The Dikir Barat Music of the Malaysian-Siamese in Kelantan, Malaysia

วจียาพร ชาตะวราหะ*[1]
ศรัณย์ นักรบ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา และสภาพทางสังคม 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา รูปแบบของการแสดง เครื่องดนตรี วงดนตรี นักดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง 3) เพื่อบันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล และวิเคราะห์บทเพลงตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในอดีตรัฐกลันตันเคยเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของประเทศไทยและได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2452 จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทย ซึ่งในปัจจุบันยังคงสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จากบรรพบุรุษไว้ได้เป็นอย่างดี 2) ดีเกร์บารัตมีต้นกำเนิดและได้รับอิทธิพลมาจากลิเกฮูลูของประเทศไทยทางตอนใต้ และต่อมาได้แพร่กระจายไปยังภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย ดีเกร์บารัตเป็นการแสดงหรือการละเล่นพื้นเมืองที่มีลักษณะเป็นการขับกลอนและร้องโต้ตอบกันระหว่างผู้ร้องนำคนที่ 1 เรียกว่าตูกังการุต ผู้ร้องนำคนที่ 2 เรียกว่า ตูกังยานี และคณะลูกคู่ เรียกว่า ยอเลาะ โดยยอเลาะจะนั่งปรบมือและแสดงท่าทางตามจังหวะของบทเพลง เพื่อสื่อความหมายของบทเพลงตามจังหวะของเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ รือบานา-เล็ก รือบานาใหญ่ จานัง โข่ง ฉิ่ง ทัมบูริง และลูกแซ็ก วงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตมีชื่อว่า วงเซอ-รีจัมบู มีสมาชิกจำนวน 19 คน ในปัจจุบันการแสดงดีเกร์บารัตใช้แสดงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น 3) ผู้วิจัยได้บันทึกดนตรีเป็นโน้ตดนตรีสากลซึ่งประกอบไปด้วยบทเพลงสำคัญทั้งหมด 6 เพลง ได้แก่ *เบิกโรง สุไหงปาดี ตูกังการุต อีแกปูยู อูซาบะ* และ*วาบูแล* มีลักษณะเป็นบทเพลงร้อง ยกเว้นบทเพลง*เบิกโรง* ซึ่งเป็นการ

* Corresponding author, email: chatawaraha@gmail.com
[1]นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรี บทเพลงทั้งหมดมีรูปแบบท่อนเดียว สองท่อน และสามท่อน ในบางบทเพลงมีลักษณะการบรรเลงวนซ้ำไปมา มีการใช้กลุ่มเสียง 5 เสียง 6 เสียง และ 7 เสียง การเคลื่อนที่ของทำนองมีลักษณะคงที่และไม่คงที่ พบการซ้ำทำนองในบางบทเพลง ส่วนใหญ่มีการประดับทำนองให้ไพเราะขึ้น บทเพลงมีอัตราความเร็วของจังหวะใน 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบอิสระ รูปแบบช้า และรูปแบบเร็ว โดยมีกระสวนจังหวะแตกต่างกันไปตามลักษณะการบรรเลงของเครื่องประกอบจังหวะในแต่ละบทเพลง

คำสำคัญ: ดีเกร์บารัต, ดนตรี, ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย

ABSTRACT

This research is a qualitative research in ethnomusicology which aims to 1) study the general background of the Malaysian-Siamese in Jambu Village, Tumpat Sub-district, Kelantan State of Malaysia 2) study the elements of Dikir Barat music which are; historical background, performing elements, musical instruments, ensemble, musicians, and performing occasions 3) transcribe the music into standard notation and analyze the songs in ethnomusicological methods.

The research results are: 1) The Kelantan formerly was a partial region of the Kingdom of Siam until the year 1909 the state's become a part of Malaysia until today. However, the regional inhabitants are mostly Thai descendants who have well maintained the cultural heritages from their ancestors. 2) The Dikir Barat originated and influenced from Dikir Hulu of the southern Thailand and later spread out through the northern regions of Malaysia. The Dikir Barat, a folk performing art, is a proverb singing style in call and response character between the leaders called Tukang Karut as well as Tukang Yani and the group called Yor-lah who also followed the musical rhythm by moving their bodies as well as clapping hands while sitting. Musical instruments comprise of Gendang I-bu, Gendang Anak, Canang, Gong, Buah Ram Ba, Tam Bu Ring and Ke-Si. The musical troupe entitle is Seri Jambu which are performed only for entertainments. 3) The music is transcribed into standard notation comprise of 6 important songs: *Berg Rong* (Overture), *Sungai-padi*, *Tukang Karut*, *I-kea Puyu*, *Usaba* and *Warbulear*. Most of the songs are vocal music except the

overture is the instrumental music. The song forms, mostly have ornamentation, are strophic, binary as well as ternary in pentatonic, hexatonic and heptatonic tone sets with both constant and undulating in melodic contour. The melodic repetitions are found in some songs. The three main tempos; free rhythm, slow, and fast, are found among these songs which are difference in rhythmic patterns of each percussion instruments.

Keywords: Dikir Barat, Music, Malaysian-Siamese

ที่มาและความสำคัญ

ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้แก่ รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) รัฐกลันตัน รัฐตรังกานู รัฐเประ และปะลิส ได้อาศัยอยู่พื้นที่แถบนี้มาเป็นระยะเวลานานและอยู่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน เป็นคนดั้งเดิมที่อาศัยกันมากว่าหลายร้อยปีแล้วไม่เคยย้ายไปไหน ในอดีตรัฐดังกล่าวเคยเป็นหัวเมืองใน การปกครองของราชอาณาจักรสยามมาก่อน และในปีพ.ศ. 2452 ได้เสียดินแดนส่วนนี้ให้แก่มาเลเซีย ซึ่งในขณะนั้นเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ตามสนธิสัญญากรุงเทพ (Bangkok Treaty) ชาวไทยกลุ่มนี้จึงตกค้างในประเทศมาเลเซียจนถึงปัจจุบัน แต่ชาวไทยในประเทศมาเลเซียนี้ก็ยังรักษาประเพณีวัฒนธรรมของไท ยในอดีตไว้ได้อย่างดี รวมถึงภาษามีวิถีทางการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยทั่วไป ยังคงดำรงเอกลักษณ์ของความเป็นชาวไทยและผูกพันกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น วัดยังคงเป็นศูนย์รวมของศิลปะวัฒนธรรม และศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนไทยอย่างมั่นคง[3]

ดีเกร์บารัตเป็นวัฒนธรรมการละเล่น หรือศิลปะการแสดงพื้นเมืองอย่างหนึ่งของชาวมาเลเซียที่อาศัยอยู่ในรัฐทางตอนเหนือ โดนเฉพาะรัฐกลันตันได้รับความนิยมมาก ซึ่งศิลปะการแสดงนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ เช่น ทางภาคใต้ของประเทศไทย เรียกว่าลิเกฮูลู ซึ่งลิเกฮูลูเกิดขึ้นครั้งแรกในท้องที่เหนือลำน้ำอันเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำปัตตานี ซึ่งชาวบ้านเรียก “ฮูลู” หรือทิศฮูลู (ฝ่ายใต้ลำน้ำเรียกฮิเล) ตรงทิศฮูลูอันเป็นแหล่งกำเนิดลิเกฮูลูนั้น เข้าใจกันว่าคือท้องที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี และอำเภอบันนังสะตาร์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา[4] หรืออีกความหมาย คือ การเล่นลิเกฮูลูคือการอ่านทำนองเสนาะ

---

[3]นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย,” ใน *การประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่องไทศึกษา: กรณีคนไทยในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย,* 1-2 (สงขลา: สถาบันทักษิณคดี, 2553).

[4]ประพนธ์ เรืองณรงค์, *ลิเกฮูลูศิลปะการแสดงไทยภาคใต้* (สงขลา: บริษัทเอสพริ้นท์จำกัด, 2552), 16.

(การว่ากลอนสด) จากทางใต้ซึ่งเริ่มเกิดขึ้นที่อำเภอรามัน และคนปัตตานีเรียกคนที่อยู่ที่อำเภอรามันว่า “คนฮูลู”[5] ต่อมาศิลปะการแสดงนี้ได้ขยายความนิยมเข้ามาในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย และได้เรียกศิลปะการแสดงนี้ว่า ดีเกร์บารัต ซึ่งบารัต หมายความว่า ทิศเหนือ ดังนั้นรูปแบบการแสดงของลิเกฮูลู และดีเกร์บารัตจึงมีความคล้ายคลึงกัน

ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ยังคงมีการธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมในวิถีชีวิตของตนไว้อย่างเหนียวแน่น และมีการแสดงดีเกร์บารัตหรือที่เรียกว่า ลิเกฮูลู ในประเทศไทยซึ่งถือว่าเป็นศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งที่นิยมมากในทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตามชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยกลุ่มนี้ได้อาศัยอยู่ท่ามกลางวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีของประเทศมาเลเซีย และอยู่ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมทางตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีดำรงชีวิตในปัจจุบัน ทำให้คนรุ่นใหม่สนใจในวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้น และอาจมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นอุปสรรค์ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะการแสดงดีเกร์บารัตได้ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตของชาวมาเลเซีย เชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา และสภาพทางสังคมของหมู่บ้านยะมู
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของดนตรี รูปแบบของการแสดง เครื่องดนตรี วงดนตรี นักดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง
3. เพื่อบันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล และวิเคราะห์บทเพลงตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษางานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงเอกลักษณ์และรูปแบบของการแสดง บทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงดีเกร์บารัตของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นการอนุรักษ์รักษา สืบสานวัฒนธรรม และเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เป็นที่เข้าใจแก่สังคม

[5]ณัฏฐาพร หอมแช่ม, “ลิเกฮูลู: กรณีศึกษาคณะอาเนาะป อุมาร์อาเนาะปูยู อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี” (ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548), 3.

และยังเป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ วิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่วิจัยภาคสนาม คือ หมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีการจัดตั้งวงดนตรีใหญ่ที่สุดของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน

2. วงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัต ได้ทำการศึกษาวงเซอรีจัมบูเท่านั้น เนื่องจากเป็นวงดนตรีของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยที่อยู่ในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เพียงวงเดียวที่มีการแสดงดีเกร์บารัต

3. ขอบเขตของการบันทึกและการวิเคราะห์บทเพลงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัต ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

3.1 ศึกษาเฉพาะดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตของวงเซอรีจัมบูเท่านั้น

3.2 บันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล

3.3 แนวทางในการวิเคราะห์บทเพลง[6] ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทเพลงที่มีความสำคัญตามขั้นตอนและรูปแบบการแสดงที่เป็นแบบแผนและนิยมบรรเลงมากสุดจำนวน 6 เพลงเท่านั้น คือ *1) เบิกโรง 2) สุไหงปาดี 3) ตูกังการุต 4) อีแกปูยู 5) อูซาบะ 6) วาบูแล* ซึ่งได้พิจารณาจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในบทเพลงเป็นหลักเท่านั้นโดยมีประเด็นดังนี้

3.3.1 ลักษณะทั่วไป (General Background)

3.2.1.1 ประวัติความเป็นมา (Historical Background)

3.2.1.2 ความหมาย (Meaning)

3.2.1.3 รูปแบบ (Form)

3.2.1.4 โอกาสในการบรรเลง (Performing Occasions)

3.3.2 ทำนอง (Melody)

3.3.2.1 กลุ่มเสียง (Tone set)

3.3.2.2 ช่วงเสียง (Range)

3.3.2.3 ความยาวของทำนอง (Length)

3.3.2.4 รูปลักษณ์ของท่วงทำนอง (Melodic Contour)

- การเคลื่อนทำนองในรูปแบบไม่คงที่

[6]ณัชชา โสคติยานุรักษ์, *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), 1-6.

- การเคลื่อนทำนองในรูปแบบคงที่

3.3.2.5 จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm)

- จังหวะยกของต้นประโยคทำนอง (Anacrusis)
- จังหวะขัด (Syncopation)
- จังหวะอปกติ (Irregular)

3.3.2.6 การซ้ำทำนอง (Melodic Repetition)

3.3.2.7 การประดับทำนอง (Ornamentation)

- การเอื้อนเสียง (Slur)
- การโหนเสียง (Slide)
- การเอื้อนเสียงพันหลัก (Turn)

3.3.2.8 ลักษณะคำร้อง (Text Setting)

- ลักษณะพยางค์ (Syllable)
- ลักษณะการเอื้อนทำนอง (Melismatic)

3.3.3 จังหวะ (Rhythm)

3.3.3.1 อัตราจังหวะ (Meter)

3.3.3.2 ความเร็วจังหวะ (Tempo)

3.3.3.3 การบรรเลงของเครื่องประกอบจังหวะ (Percussion Playing)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การบันทึกบทเพลงสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลเพื่อแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมและให้ใกล้เคียงกับระดับเสียงของผู้ขับร้องในขณะบันทึกให้มากที่สุด เนื่องจากในความเป็นจริงระดับเสียงของทำนองร้องอาจมีความไม่คงที่และคลาดเคลื่อนกับระบบเสียงของดนตรีสากลเล็กน้อย เนื่องจากปัจจัยหลายประการ และผู้ขับร้องมิได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการเทียบเสียงมาตรฐานแต่อย่างใด สำหรับการบันทึกคำร้องในภาษามลายูนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านจึงได้บันทึกด้วยตัวอักษรไทยแทนการใช้สัทอักษรสากล[7] ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าอาจมีความคลาดเคลื่อนในการออกเสียงที่ไม่ตรงกับเสียงในภาษามลายูด้วยข้อจำกัดของอักขรวิธีไทย

[7] สัทอักษรสากล คือ อักษรที่ใช้เป็นสัญลักษณ์มาตรฐานแทนเสียงพูดในทุกภาษา เพื่อแทนหน่วยเสียงต่าง ๆ ที่อวัยวะออกเสียงของมนุษย์สามารถเปล่งเสียงได้

วิธีการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการ เป็นการศึกษาค้นหาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับเรื่องราวสถานที่และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงดีเกร์บารัต ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ และอินเตอร์เน็ต เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิด ได้แก่ แนวทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แนวทางด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา แนวทางด้านการวิเคราะห์ดนตรีความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย ศิลปะการแสดงดีเกร์บา-รัตและลิเกฮูลู

1.2 ศึกษาข้อมูลจากบุคคล จากผู้เชี่ยวชาญเรื่องลิเกฮูลู และผู้มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย

1.3 สำรวจพื้นที่ภาคสนามในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

2. ขั้นดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตผู้วิจัยใช้หลักวิธีการสังเกตแบบมีส่วนและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการซ้อมการแสดงดีเกร์บารัต และเป็นผู้ชมการแสดงในขณะแสดงจริง

2.2 การสัมภาษณ์ มีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยเตรียมข้อมูลเบื้องต้นและคำถามไว้ล่วงหน้า มีทั้งคำถามปลายเปิดปลายปิดและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในขณะที่สนทนากัน

2.3 บันทึกข้อมูล ผู้วิจัยใช้การบันทึกข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการเขียนภาพร่างของขนาดของเครื่องดนตรี ใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเครื่องบันทึกเสียง บันทึกการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอนในการลงภาคสนาม

3. ขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา และสภาพทางสังคมของหมู่บ้านยะมู

3.2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ของดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตในด้านต่างๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของดนตรี รูปแบบของการแสดง เครื่องดนตรี วงดนตรี นักดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง จากบทบันทึกที่ได้จากการสังเกต และการถอดเสียงสัมภาษณ์ออกมาเป็นลาย-ลักษณ์อักษร

3.3 บันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตในรูปแบบโน้ตดนตรีสากล ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด และวิเคราะห์บทเพลงตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยาในแนวทางการวิเคราะห์บทเพลงตามขอบเขตการวิจัย

4. ขั้นนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบการเขียนพรรณนาบรรยายเป็นความเรียง ในส่วนของข้อมูลทางด้านดนตรีผู้วิจัยได้พยายามสร้างความเข้าใจและแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดโดยการบันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ดีเกร์	หมายถึง การสวดแบบศาสนาอิสลามนิยมเล่ากันเป็นหมู่คณะ
ดีเกร์บารัต	หมายถึง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย
ตูกังการุต	หมายถึง ผู้ขับร้องหลัก ประจำวงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัต
ตูกังยานี	หมายถึง ผู้ขับร้องนำ ประจำวงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัต
ทิศฮูลู	หมายถึง ทิศใต้
บารัต	หมายถึง ทิศเหนือ
ปันตนอินัง	หมายถึง บทกลอนมลายูที่ใช้ขับร้องในการแสดงดีเกร์บารัต
ยอเลาะ	หมายถึง กลุ่มผู้ขับร้องเป็นหมู่เพื่อรับร้อง
ลิเกฮูลู	หมายถึง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของประเทศไทย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย ในหมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านยะมู

หมู่บ้านยะมู หรือ จัมบู มีชื่อทางการมาเลเซียว่า บือโร๊ะ เป็นหมู่บ้านของชาวมาเลเซียเชื้อ-สายไทยที่นับถือศาสนาพุทธอาศัยอยู่ เริ่มต้นจากในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยพระเจ้าแผ่นดินของกรุงศรีอยุธยาได้เสด็จลงมาตีหัวเมืองภาคใต้หรือหัวเมืองมลายู ในขณะทรงหยุดพักทัพช้างเผือกซึ่งเป็นช้างทรงของพระองค์ได้หลุดเตลิดหนีเข้าป่า พระองค์จึงสั่งให้บรรดาทหารและไพร่พลซึ่งเป็นชาวสุพรรณบุรีส่วนหนึ่งออกตามจับช้างดังกล่าวมาพร้อมกับคาดโทษประหารไว้ล่วงหน้า บรรดาทหารและไพร่พลจึงออกตามหาแต่ไม่พบจึงเกรงว่าจะถูกประหารจึงอพยพมาตั้งบ้านเรือนที่หมู่บ้านยะมูแห่งนี้[8] หมู่บ้านยะมูตั้งอยู่พื้นที่ซึ่งห่าง

[8] วีระ สุวรรณ และแฮลาย ปรามวล, *บันทึกมรดกวัดไทยในรัฐกลันตัน* (สงขลา: เทมการพิมพ์, 2553), 58.

จากชายแดนตากใบของประเทศไทยเป็นระยะทาง 15 กิโลเมตร โดยเดินทางผ่านด่านตากใบ (ตาบา) อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และหมู่บ้านยะมูอยู่ในเขต อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันตกติดกับหมู่บ้านเกอลังมัส และทิศตะวันออกติดกับหมู่บ้านอานะ

1.2 สภาพทางสังคมของหมู่บ้านยะมู

ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในหมู่บ้านยะมูได้รับการศึกษาตั้งแต่ชั้นก่อนปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา และต้องเรียนภาษาไทย ตั้งแต่ชั้นก่อนปฐมวัยจนถึงชั้นประถมศึกษาที่วัดไทยในทุก ๆ วันเสาร์ โดยมีพระในวัดไทยและคนในชุมชนที่มีความรู้เป็นครูผู้สอน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ปลูกผัก ภาษาและการติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยสำเนียงเจ๊ะเห และใช้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการ นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทแต่บางคนนับถือทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามด้วย แต่เป็นส่วนน้อย ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในหมู่บ้านยะมูและใกล้เคียงจะรวมตัวกันทำบุญ ฟังเทศน์ และกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา โดยมีวัดไทยเป็นศูนย์กลางวัดไทยที่สำคัญและเป็นวัดที่มีชื่อเสียงของหมู่บ้านยะมู เป็นที่รู้จักทั้งชาวจีน ชาวไทย และนักท่องเที่ยว คือ วัดโพธิวิหารหรือที่คนในหมู่บ้านเรียกวัดยะมู ชาวบ้านยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่เป็นชาวไทยได้อย่างเหนียวแน่น จะเห็นได้จากประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเพณีเดียวกันกับประเพณีไทย เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ งานบวช ทำบุญวันพระและวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเพณีจะได้รับความใส่ใจและความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน

2. องค์ความรู้ของดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัต

2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี

ดีเกร์บารัตของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน มีต้นกำเนิดมาจากประเทศไทยเมื่อประมาณ 50 กว่าปีมาแล้ว[9] มีชาวไทยมุสลิมที่ชื่อว่า เปอะแล ตาแป ไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดว่ามาจากยะลา ปัตตานี หรือนราธิวาส เป็นคนแรกที่เข้าไปเผยแพร่ลิเกฮูลูในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย จากนั้นก็ได้รับความนิยมไปยังรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะรัฐทางเหนือของมาเลเซีย และได้ใช้ชื่อศิลปะการแสดงนี้ว่าดีเกร์บารัต

2.2 รูปแบบของการแสดง

มีการบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ประกอบการขับร้องในรูปแบบของการขับกลอนโต้ตอบกันระหว่าง ผู้ร้องนำคนที่ 1 เรียกว่าตูกังการุต ผู้ร้องนำคนที่ 2 เรียกว่าตูกังยานี และคณะลูกคู่เรียกว่า ยอเลาะ ซึ่งยอเลาะจะมีการปรบมือและแสดงท่าทางตามจังหวะของบทเพลง เพื่อสื่อความหมายของบทเพลงและเพิ่มความสนุกสนานอีกด้วย มีการจัดรูปแบบของการแสดง โดยนักดนตรีและยอเลาะนั่ง

[9] ชื่น นิลสลับ, ตูกังยานีของวงเซอรีจัมบู, ประวัติความเป็นมาของดีเกร์บารัตในมาเลเซีย, 8 กรกฎาคม 2554.

บรรเลงและขับร้อง ยกเว้นผู้ร้องนำหรือตูกังการุตและตูกังยานีทำการแสดงบนเวทีหรือนั่งกับพื้นที่มีการปูพื้นด้วยผ้าใบ ดังในภาพที่ 1 เป็นรูปแบบการจัดการแสดงดีเกร์บารัตของวงเซอรีจัมบู

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการแสดงดีเกร์บารัตของวงเซอรีจัมบู

ที่มา: บ้านผู้ใหญ่แสง หมู่บ้านยะมู อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย (8 กรกฎาคม 2554)

2.3 เครื่องดนตรี

ดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี 7 ชิ้น ได้แก่ รือบานา 2 ใบ คือ รือบานาเล็ก รือบานาใหญ่ โข่ง จานัง ทัมบูริง ฉิ่งและลูกแซ็ก ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่ไม่มีระดับเสียง

2.4 วงดนตรี

วงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตที่หมู่บ้านยะมูมีชื่อว่า วงเซอรีจัมบู หมายถึง แสงสว่าง ณ บ้านยะมู เป็นวงดนตรีของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย เพียงวงเดียวในรัฐกลันตันที่มีแสดงดีเกร์บารัต[10] ก่อตั้งโดยครูแดงเริ่มจากสมาชิก 5 คน มีแสดงมโนราห์สีละและดีเกร์บารัต และในปัจจุบันวงเซอรีจัมบูมีสมาชิกทั้งสิ้น 25 คนทำการแสดงเฉลี่ยปีละประมาณ 10 ครั้งโดยมีรูปแบบการแสดงแบ่งเป็น 5 คณะการแสดง ได้แก่ กลองยาว มโนราห์ ดีเกร์บารัต สิละ และแซมบ้า

2.5 นักดนตรี

วงเซอรีจัมบูคณะการแสดงดีเกร์บารัตมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 19 คน ประกอบด้วยนักดนตรี 6 คน ตูกังยานี 2 คน ตูกังการุต 1 คน และยอเลาะ 10 คน ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทผู้แสดง 4 ส่วนหลัก ๆ คือ ตูกังการุต ตูกังยานี ยอเลาะ และนักดนตรี

[10] เอห์แดง ชิกค์, ผู้ก่อตั้งวงเซอรีจัมบู, การแสดงดีเกร์บารัตในมาเลเซียและประวัติของวงเซอรีจัมบู, 8 กรกฎาคม 2554.

2.6 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

ปัจจุบันดีเกร์บารัตเป็นที่นิยมมากในหมู่ชาวมาเลเซียในรัฐกลันตัน นิยมแสดงในงานมงคลและงานเทศกาล เช่น งานปีใหม่ งานบวช เป็นต้น นิยมแสดงหรือเล่นเพื่อความบันเทิงในชุมชนและใช้ในงานรื่นเริงเท่านั้น และไม่พบในการใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

3. บันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล และวิเคราะห์บทเพลงตามกลวิธีทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

ผู้วิจัยได้บันทึกดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตเป็นโน้ตดนตรีสากล และวิเคราะห์ บทเพลงที่มีความสำคัญและนิยมบรรเลงมากสุดจำนวน 6 บทเพลงเท่านั้น ได้แก่ *1) เบิกโรง 2) สุไหงปาดี 3) ตูกังการุต 4) อีแกปูยู 5) อูซาบะ 6) วาบูแล* ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กุญแจซอล (G clef) ในการบันทึกเสียงขับร้อง โดยได้บันทึกในลักษณะของโน้ตรวมเครื่องดนตรีทั้งหมด (Score) ดังในตัวอย่างที่ 1 และวิเคราะห์บทเพลงตามหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ได้กำหนดไว้แล้วในขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 การบันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลในบทเพลง*สุไหงปาดี*

3.1 ลักษณะทั่วไปของบทเพลง

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของบทเพลงที่ใช้ในการแสดงดีเกร์บารัต เป็นบทเพลงซึ่งได้รับการสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ไม่ปรากฏสืบทราบถึงนามผู้ประพันธ์และปีที่ประพันธ์ แต่มีบทเพลง*สุไหงปาดี*เพียงบทเพลงเดียวที่มีการประพันธ์ใหม่โดยครูแดง

3.1.2 ความหมายบทเพลงส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงสถานการณ์ เหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ ที่ประพันธ์ บางบทเพลงบรรยายถึงธรรมชาติและมีการสอดแทรกคำสอนลงไปในบทเพลง

3.1.3 รูปแบบ พบว่าทั้ง 6 บทเพลงมีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ ท่อนเดียว สองท่อน และสามท่อน บทเพลงที่มีรูปแบบเป็นท่อนเดียว คือ บทเพลง*สุไหงปาดี* และ*วาบูแล* บทเพลงที่มีรูปแบบเป็นสองท่อน คือ บทเพลง*ตูกังการุต* และบทเพลงที่มีรูปแบบเป็นสามท่อน คือ บทเพลง*เบิกโรงอีแกปูยู* และ*อูซาบะ*

3.1.4 โอกาสในการบรรเลงพบว่าทุกบทเพลงใช้ในการบรรเลงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น

3.2 ทำนอง

3.2.1 กลุ่มเสียงหลัก พบว่ามี 3 กลุ่มหลักที่มีระดับเสียงแตกต่างกันไปแต่ละบทเพลง คือ กลุ่ม 5 เสียง จากตัวอย่างบทเพลง*ตูกังการุต* ประกอบด้วยเสียง G-A-B-D-E กลุ่ม 6 เสียง จากตัวอย่างบทเพลง*วาบูแล* ประกอบด้วยเสียง C-D-E-F-G-A และกลุ่ม 7 เสียง จากตัวอย่างบทเพลง*อูซาบะ* ประกอบด้วยเสียง E♭-F-G-A♭-B♭-C-D

3.2.2 ช่วงเสียงในบทเพลงทั้งหมดมีระดับเสียงต่ำสุดคือ $E♭^{3}$ และเสียงสูงสุดคือ $B♭^{4}$ แต่ละบทเพลงมีระยะความกว้างของเสียงแตกต่างกัน 3 ช่วงเสียง คือ คู่ 8 จากตัวอย่างบทเพลง*ตูกังการุต* E^{3}-E^{4} คู่ 9 จากตัวอย่างบทเพลง*สุไหงปาดี* F^{3}-G^{4} และคู่ 11 จากตัวอย่างบทเพลง*อีแกปูยู* F^{3}-$B♭^{4}$

3.2.3 ความยาวของทำนองพบว่าขึ้นอยู่กับเนื้อร้องซึ่งมีลักษณะเป็นบทกลอน แต่ละท่อนเพลงมี 4 ประโยคใหญ่ ดังตัวอย่างจากบทเพลง*สุไหงปาดี* ดังนี้

ตัวอย่างที่ 2 ความยาวของทำนองในบทเพลง*สุไหงปาดี*

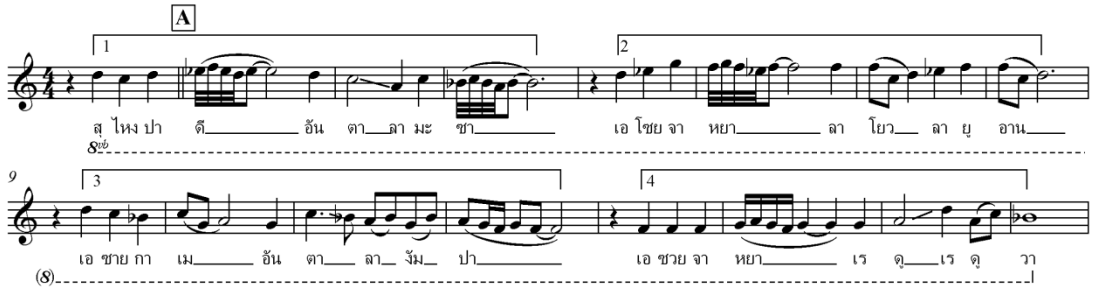

3.2.4 รูปลักษณ์ของท่วงทำนอง ส่วนใหญ่บทเพลงมีลักษณะของการเคลื่อนที่ไม่คงที่ ดังตัวอย่างที่ 3 ในบทเพลง*วาบูแล* แต่มีเพียงบทเพลงเดียวที่พบว่ามีการเคลื่อนทำนองในรูปแบบคงที่ ดังตัวอย่างที่ 4 ในบทเพลง*ตูกังการุต* ดังในตัวอย่างนี้

ตัวอย่างที่ 3 การเคลื่อนทำนองแบบไม่คงที่ในบทเพลง*วาบูแล*

ตัวอย่างที่ 4 การเคลื่อนทำนองแบบคงที่ในบทเพลง*ตูกังการุต*

3.2.5 จังหวะของทำนองบทเพลงส่วนใหญ่ของดีเกร์บารัต มีลักษณะจังหวะขัดทำนอง จากตัวอย่างที่ 5 ในบทเพลง*อูซาบะ* พบว่า ในประโยคเพลงมีลักษณะจังหวะขัดเป็นส่วนมาก

ตัวอย่างที่ 5 แสดงลักษณะจังหวะขัดทำนองร้องในบทเพลง*อูซาบะ*

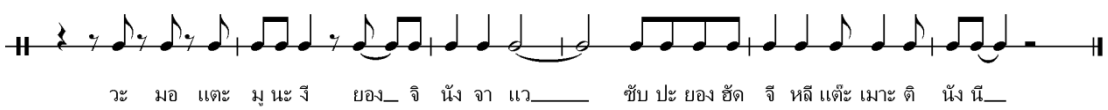

3.2.6 การซ้ำทำนอง บทเพลงส่วนใหญ่มีการซ้ำทำนอง ดังตัวอย่างที่ 6 ในบทเพลง*อูซาบะ*

ตัวอย่างที่ 6 การซ้ำทำนองในบทเพลง*อูซาบะ*

3.2.7 การประดับทำนอง บทเพลงส่วนใหญ่มีการประดับทำนองให้ไพเราะขึ้น โดยการขับร้องของตูกังยานีการประดับทำนองที่พบมากที่สุดคือการร้องเอื้อนเสียงที่พบรองลงมาคือการโหนเสียงและการเอื้อนเสียงพันหลัก ดังตัวอย่างที่ 7-9 จากบทเพลง*สุไหงปาดี* ซึ่งเป็นบทเพลงที่พบการประดับทำนองมากที่สุด

ตัวอย่างที่ 7 การร้องเอื้อนเสียง

ตัวอย่างที่ 8 การโหนเสียง

ตัวอย่างที่ 9 การเอื้อนเสียงพันหลัก

3.2.8 ลักษณะคำร้องพบว่ามี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะพยางค์ ดังตัวอย่างที่ 10 จากบทเพลง*ตูกังการุต* และลักษณะการเอื้อนทำนอง ดังตัวอย่างที่ 11 จากบทเพลง*อีแกปูยู*

ตัวอย่างที่ 10 ลักษณะพยางค์ในบทเพลง*ตูกังการุต*

ตัวอย่างที่ 11 ลักษณะการเอื้อนทำนองในบทเพลง*อีแกปูยู*

3.3 จังหวะ

3.3.1 อัตราจังหวะตามชีพจรจังหวะ พบว่าบทเพลงร้องทุกบทเพลงมีรูปแบบของอัตราจังหวะเป็น 4/4 และบทเพลง*เบิกโรง* ซึ่งเป็นบทเพลงที่ไม่มีทำนองร้องเพียง บทเพลงเดียวมีรูปแบบของอัตราจังหวะเป็น 2/4

3.3.2 ความเร็วจังหวะ พบว่าบทเพลงของดีเกร์บารัต มีจังหวะเคาะตั้งแต่ 64 ครั้งต่อนาที ไปจนถึง 124 ครั้งต่อนาที โดยการบรรเลงส่วนมากเริ่มจากจังหวะช้า และเพิ่มความเร็วขึ้นไประดับปานกลางจนถึงจังหวะเร็ว

3.3.3 การบรรเลงของเครื่องประกอบจังหวะ มีการบรรเลงในจังหวะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี คือ รือบานาใหญ่ รือบานาเล็ก โฆ่ง จานัง ทัมบูริง ฉิ่ง และลูกแซ็ก ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างการบรรเลงจังหวะของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในบทเพลง*เบิกโรง* ดังตัวอย่างที่ 12 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 12 การบรรเลงจังหวะของเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

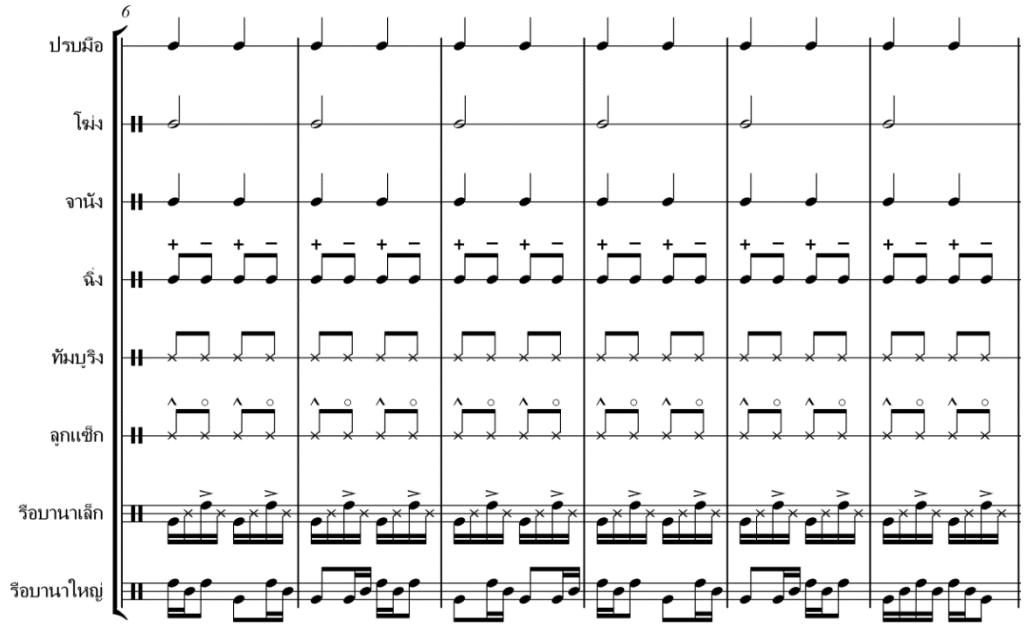

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และได้พบประเด็นนอกเหนือจากผลการวิจัยนี้ จึงได้อภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นดังนี้

1. ด้านอัตลักษณ์

จากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงชาวไทยหรือผู้สืบเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่นอกประเทศ เนื่องจากชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย ยังคงมีสำนึกรักใน เชื้อชาติไทยและพยายามอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมของตนเองซึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยท่ามกลางวัฒนธรรมที่แข็งแรงกว่า สิ่งที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เด่นชัดที่สุด คือ ภาษาที่ใช้ในชุมชน ซึ่งชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยเหล่านี้ยังคงใช้ภาษาไทยสำเนียงตากใบ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษาไทยใต้สำเนียงเจ๊ะเห นอกจากนี้ชุมชนยังคงสืบทอดและดำรงรักษารูปแบบของวัฒนธรรมประเพณีไทยตลอดจนดำเนินวิถีชีวิตเช่นเดียวกับคนไทยในประเทศไทยได้อย่างเหนียวแน่น

2. ด้านวัฒนธรรมร่วม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบอีกประเด็นด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงดีเกร์บารัตมีนักดนตรีส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ทั้งนี้อาจเนื่องจากวัฒนธรรมดนตรีเหล่านี้ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอิสลามได้รับการถ่ายทอดจากชาวไทยมุสลิม จึงได้แพร่กระจายสู่ชาวมุสลิมเป็นลำดับแรก

แต่คณะเซอรีจัมบูมีการจัดตั้งวงดนตรีร่วมกันระหว่างชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลาม และชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยที่นับถือศาสนาพุทธโดยมีการบรรเลงและออกแสดงร่วมกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากวงดีเกร์บา-รัตวงอื่น ๆ ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งสมาชิกในวงเป็นชาวมุสลิมเท่านั้น จากกรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมกัน ในฐานะที่เป็นผู้สืบเชื้อสายไทยโดยไม่ได้แบ่งแยกด้านศาสนาและเชื้อชาติที่แตกต่างกัน สามารถใช้ศิลปะการแสดงนี้เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งสองเชื้อชาติได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

ชื่น นิลสลับ. ตูกังยานีของวงเซอรีจัมบู. สัมภาษณ์. ประวัติความเป็นมาของดีเกร์บารัตในมาเลเซีย. 8 กรกฎาคม 2554.

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ณัฏฐาพร หอมแช่ม. “ลิเกฮูลู: กรณีศึกษาคณะอาเนาะป อุมาร์อาเนาะปูยู อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี.” ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย.” ใน *การประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องไทศึกษา: กรณีคนไทยในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดี, 2553.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. *ลิเกฮูลูศิลปะการแสดงไทยภาคใต้.* สงขลา: บริษัทเอสพริ้นท์จำกัด, 2552.

วีระ สุวรรณ และแฮลาย ปรามวล. *บันทึกมรดกวัดไทยในรัฐกลันตัน*. สงขลา: เทมการพิมพ์, 2553.

ศรัณย์ นักรบ. “บทพิลาปมะระเสี่ยในพิธีมุฮัรรอมของชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ในประเทศไทย.” *วารสารมนุษยศาสตร์* 20, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556): 159.

เอห์แดง ชิกค์. ผู้ก่อตั้งวงเซอรีจัมบู. สัมภาษณ์. การแสดงดีเกร์บารัตในมาเลเซียและประวัติของวงเซอรีจัมบู. 8 กรกฎาคม 2554.

Dournon, Geneviève. *Handbook for the collection of traditional music and musical instruments*. 2nd ed. Vendôme: Presses Universitaires de France, 2000.

Sadie, Stanley. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan Publishers Limited, 1980.

วารสารดนตรีรังสิต
RANGSIT MUSIC JOURNAL
วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ISSN 1905-2707 Vol.12 No.1 January-June 2017

บทความวิชาการ และบทความวิจัย